

De duale rechtspositie van beroepssporters in loondienst

Voor de Witharen

De duale rechtspositie van beroepssporters in loondienst

De impact van verenigingsrechtelijke aspecten op de
arbeidsrechtelijke positie van de beroepsvoetballer,
de beroepswielrenner en de beroepsschaatser

Proefschrift ter verkrijging van de graad van doctor aan Tilburg University
op gezag van de rector magnificus, prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, in het
openbaar te verdedigen ten overstaan van een door het college voor promoties
aangewezen commissie in de Aula
van de Universiteit op vrijdag 27 februari 2026 om 10.00 uur

door

Jacob Withaar

geboren te Heerlen

Promotor:

prof. mr. M.S. Houwerzijl, Tilburg University

Copromotor:

dr. mr. S.F.H. Jellinghaus, Tilburg University

Promotiecommissie:

prof. mr. M. Olfers, Vrije Universiteit Amsterdam

prof. mr. M. Kullmann, Universiteit Utrecht

prof. mr. S.C.G. van den Bogaert, Universiteit Leiden

prof. dr. F.H.R. Hendrickx, Katholieke Universiteit Leuven

prof. mr. P.W.J. Verbruggen, Tilburg University

dr. mr. G.J.H. van der Sangen, Tilburg University

ISBN 978-94-6251-390-7

NUR 825

DOI: 10.26116/tls.7708513

© 2026 Uitgeverij Paris bv, Zutphen en Jack Withaar, The Netherlands.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining en training van AI en vergelijkbare technologieën zijn niet toegestaan.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl).

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in een bloemlezing, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting Pro (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteurs, redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

Voorwoord

Vaak wordt mij de vraag gesteld waarom ik een proefschrift heb geschreven en waarom ik daar zolang mee bezig ben geweest. Ik weet nog wel waarom ik tien jaar geleden ben gestart met dit onderzoek, maar weet eigenlijk niet meer waarom het langer duurde dan ik van tevoren had gedacht. Een promotieonderzoek vraagt veel, maar biedt ook veel.

Op een moment in mijn carrière, toen ik dacht dat ik wel toe was aan verdieping in mijn vakgebied (arbeidsrecht), heb ik nagedacht over een promotieonderwerp. Dat moest dan wel een onderwerp zijn waar – het liefst – nog niet zo heel veel promotieonderzoek naar was verricht. Aanvankelijk heb ik daarover gesprekken gehad met emeritus-hoogleraar Antoine Jacobs en via hem kwam ik op het thema sport en recht, meer in het bijzonder de arbeidsrechtelijke positie van de beroepssporter. Een belangrijke rol bij het aandragen van dit onderwerp bleek achteraf te hebben gelegen bij mijn copromotor Steven Jellinghaus. Hij was degene die met het idee kwam om over dit onderwerp te schrijven. Ik ben hem daarvoor dan ook zeer dankbaar want het was een onderwerp dat mij tien jaar lang heeft geboeid (en dat nog doet). Nadat mij duidelijk was geworden dat sinds het verschijnen van het gezaghebbende proefschrift van Haiko van Staveren in 1981 over het voetbalcontract, er intussen ruimte was ontstaan om een bijdrage te leveren aan het onderzoek naar de rechtspositie van de beroepssporter, was mijn keuze snel gemaakt. Hier heb ik dan ook geen dag spijt van gehad.

Maar waarom dan zolang aan het onderzoek gewerkt? Dat vraag ik mij ook dikwijls af. En daar kunnen verschillende redenen voor worden aangedragen. De breedte van het onderwerp, waarbij toch telkens veel nieuwe deelgebieden bleken te bestaan die allemaal dienden te worden onderzocht. Het feit dat ik het onderzoek deed naast een fulltimebaan, een (jong) gezin waarvoor ik mij (ook) verantwoordelijk voelde, hoewel Heleen veel taken voor mij heeft verricht. En misschien ook wel omdat onderzoek doen op wetenschappelijk niveau iets is dat ik ook moest leren. Ik schaam me er niet voor om dat te erkennen.

Tijdens het onderzoekstraject heb ik veel nieuwe zaken kunnen ondernemen en mensen kunnen ontmoeten die ik anders waarschijnlijk nooit had ontmoet. In 2017, ik was toen net twee jaar met mijn onderzoek bezig, mocht ik een lezing verzorgen bij het *International Sports Law Journal*-congres van het Asser Instituut in Den Haag. Dat was een enorme erkenning, maar vooral ook een stimulans om door te gaan. Dank hierbij aan Antoine Duval voor het bieden van deze kans. Via dit congres kwam ik in contact met Richard Parrish, Leanne O’Leary en Andrea Cataneo van Edge Hill University in Omskirk (VK). Zij boden mij de mogelijkheid om

in 2019, nog net vóór de Brexit, een gastonderzoek binnen hun faculteit te mogen doen. Ook hen wil ik bedanken (hope to meet you again at *The Cricketers!*).

Een andere bijzondere leerschool waren de onderzoeksdagen die binnen het Levenbach-instituut werden georganiseerd en die ik tot aan de Corona-lockdown heb bezocht. Het was niet alleen een genot om te ervaren dat ik niet de enige was die ploeterde tijdens mijn onderzoek, maar het luisteren naar de verhalen van de sprekers en van de mede-Levenbachers was ook erg inspirerend. Ook de internationale bijeenkomsten, zoals onze bezoeken aan de Europese instituten in Straatsburg en Brussel, waren zeer boeiend. Een speciaal woord van dank wil ik daarbij uitspreken aan Saskia Klosse, Teun Jaspers en Beryl ter Haar.

Vanaf de tijd dat ik gestart ben met mijn onderzoek heb ik mijn collega's van Avans Hogeschool in Den Bosch altijd een beetje in het ongewisse moeten laten over waar ik nu mee bezig was. Misschien dat ze zich wel eens hebben afgevraagd wat mij nu bezielde om zo lang aan een onderzoek te werken. Hopelijk is met het verschijnen van 'het boekje', zoals ik dit dan maar noemde, duidelijk geworden waar ik nu toch zo druk mee was. Ik dank jullie voor jullie steun en begrip. Door mijn directeuren Ed van Sprundel en later Tonnie Huibers werd geregeld gevraagd hoe het ermee stond en waren inhoudelijke gesprekken over 'de sport' nooit van de lucht. Dank voor de steun en de oprechte interesse! Dank ook aan Paul Rüpp, wijlen collegevoorzitter Avans, die mij met zijn enthousiasme duidelijk liet merken dat ik toch wel door moest gaan met mijn promotieonderzoek.

Mijn collega's van de sectie arbeidsrecht van de Universiteit Maastricht, Saskia Klosse, Saskia Montebovi, Anne Pieter van der Mei, Gijs Vonk, Malva Driessen, Rankie ten Hoopen, Nicola Gundt, Bram Laschet, Marilou Hubers en Josanne Cox dank ik voor het bieden van de mogelijkheid om deel uit te maken van een bijzondere kring wetenschappers en vooral integere mensen. Ik kon op jullie terugvallen als ik ergens mee zat en jullie hebben mij mede de kracht gegeven om dit onderzoek af te maken.

Mijn promotor Mijke Houwerzijl en copromotor Steven Jellinghaus dank ik voor de begeleiding die zij hebben geboden. Tien jaar is lang en jullie hebben mij met een engelengeduld bijgestaan. Heel kritisch, maar altijd met het vooruitzicht dat het doel haalbaar zou zijn, zelfs toen dat misschien even niet zo leek te zijn. Mijke, ik dank jou voor het telkens weer (her)lezen van teksten en het meedenken met het vinden van de juiste richting. Steven, jou ben ik naast de begeleiding bij het schrijven veel dank verschuldigd voor de kansen die je hebt geboden en de deuren die je hebt geopend binnen de wereld van sport en recht (of sportrecht). Van de module Sport & Recht binnen het Honoursprogramma van de Tilburg University heb ik zeer genoten. Dank dat ik daaraan mijn bijdrage mocht leveren.

Er zijn nog veel mensen die ik niet heb benoemd, maar die ik zeker nooit zal vergeten. Een paar namen mogen echter niet onvermeld blijven: Bart Weggemans, Haiko van Staveren, Wil Vermegen, Auke Broex, Jessica Merkens, Niels Verborgh, Iris Slappendel, Serge Rossmeisl (†), Martine Margadant, Ben van Rompuy, Mark Boetekees, Despina Mavromati, Bas van Zelst en Wim van Beers. De sport- en on-

derzoekswereld hebben veel gemeen met elkaar en ik hoop de verbinding daartussen nog lang te mogen meemaken.

Leo Nellissen, grammaticus en vriend, jou bedank ik voor het grondig nalezen van de hoofdstukken en later het manuscript. *Tempus est in silva auxilium ferre!* Dorothée, de gesprekken met jou (en Leo) tijdens het schrijfproces boden mij de kans om af en toe stoom af te blazen. Bart Bierens, bedankt voor de wijze adviezen tijdens het traject.

Mijn intervisie-confrères Harry van Straten, Wouter de Bruijn en Remco Bijlsma verdienen hier ook aandacht; dank voor de broodnodige confraternele humor.

Heleen, jou dank ik om de tijd dat je het überhaupt met mij uithoudt. Leven met een Limburger, Nederlands Hervormd van geloof en juridisch geschoold, valt sowieso al niet altijd mee en als hij dan ook nog zo nodig (tien jaar) moet promoveren, dan is het einde helemaal zoek. Jouw relativeringsvermogen heeft me geregeld terug op mijn plaats gezet en me doen realiseren dat de wetenschap niet het allerbelangrijkste is in het leven. Vrij naar Houweling zou ik willen zeggen: Boek 2 komt altijd voor Boek 7. Een gezin gaat voor alles, de uitdagingen waren soms groot, en dat hebben wij samen de afgelopen jaren toch maar goed weten te redden.

Job, Eva en Noor, jullie waren tien jaar jonger toen ik begon met mijn onderzoek. Toen waren jullie op een leeftijd dat het allemaal nog maar erg vaag was waar ik mee bezig was. Intussen zijn jullie zelf al (bijna) klaar met je studie en staat jullie een volgende stap in de toekomst te wachten. Jullie zijn volwassen en alle drie bijzondere en mooie mensen geworden en daar ben ik trots op. Gelukkig heeft de periode dat ik aan mijn onderzoek heb gewerkt mij ook de mogelijkheid gegeven om jullie groei en ontwikkeling mee te mogen maken. Dat had ik nooit willen missen! Marleen, jouw klusjes waren voor mij vaak een welkome afleiding zonder dat je dit zelf wist. Erik en Anjetta, bedankt voor de interesse.

Moeder, Christel en Pieter, Jeroen en Hanneke, dank je dat jullie er zijn. De Witharen vormen toch een bijzondere club. Ik weet het, pa had dit bij leven en welzijn mee willen maken en dat is hem helaas niet gegund. Hij wist gelukkig wel van de start van mijn onderzoek, dus hij kan met een gerust hart vanaf een plek daarboven toezien op het eindresultaat.

Tot slot een woord van dank aan mijn paranimfen Christel Withaar en Theo Tegelaers. Jullie accepteerden de klus zonder dat je wist wat het zou inhouden om paranimf te zijn. Als dat geen teken van vertrouwen is, dan weet ik het niet meer. Ik zal jullie niet teleurstellen, dat beloof ik.

Hoofdstuk 1

Inleiding

1.1 Aanleiding

‘Als je er heel zwart-wit naar kijkt, zit 97 procent van de Nederlandse schaatsers over drie weken in de WW.’

Dit waren de woorden van meervoudig olympisch schaatskampioen Sven Kramer tijdens een televisie-uitzending na afloop van de Olympische Winterspelen in Pyeongchang in 2018.¹ Tijdens die spelen was Nederland succesvol en behaalden Nederlandse sporters twintig medailles (acht gouden, zes zilveren en zes bronzen medailles). Nederland kwam daarmee op de vijfde plaats van de totale ranglijst van 28 landen.²

Een gemeenschappelijk kenmerk van deze sporters was dat zij beroepsmatig hun sport bedreven. Maar veel van deze sporters hadden ook nog iets anders gemeen. Want hoewel zij beroepsmatig voor hun land meededen aan de Olympische Spelen en daarvoor alle waardering kregen van het Nederlandse publiek, konden zij met hun werk toch niet (duurzaam) in hun levensonderhoud voorzien. Wat is dat voor een bijzondere groep werknemers waar veel mensen enthousiast naar kijken, maar die ondertussen een (financieel) onzeker bestaan leiden?

Bijzonder aan de beroepssporter is verder dat sommigen van hen worden beschouwd als ‘handelswaar’. Denk aan beroepsvoetballers waarvoor grote transferbedragen worden betaald.³ De ene beroepssporter is de andere dus niet. Er zijn wezenlijke verschillen tussen (bijvoorbeeld) de voetballer, de wielrenner en de schaatser. Beroepssporters kunnen niet over één kam geschoren worden.⁴

Dit soort observaties zette mij aan het denken. *Waarom* kiest iemand ervoor om beroepssporter te worden? Dat zou zeker een interessant onderzoeksthema zijn,

-
1. Kramer sprak deze woorden tijdens een gezamenlijk interview met andere schaatsers tijdens de televisie-uitzending van de NOS in het programma *Studio Sportwinter* op zondag 25 februari 2018, nos.nl/artikel/2219519-kramer-over-drie-weken-zit-97-procent-van-onze-schaatsers-in-de-ww.html.
 2. NOC*NSF, nocnsf.nl/olympische-spelen/pyeongchang-2018.
 3. Neymar da Silva Santos Júnior (2017, € 222 miljoen Paris Saint-Germain), Cristiano Ronaldo (2018, € 117 miljoen Juventus), Gareth Bayle (2013, € 100,8 miljoen Real Madrid) en Virgil van Dijk (2018, € 84,5 miljoen Liverpool) zijn bijvoorbeeld voetballers die voor grote bedragen werden getransfereerd naar een andere club.
 4. In dit onderzoek wordt de beroepssporter met *hij* aangeduid, maar hiermee wordt niet bedoeld alleen de mannelijke sporters aan te duiden. In een aantal gevallen zal echter ook specifiek worden gesproken over de vrouwelijke beroepssporter, aangezien er niet alleen overeenkomsten, maar ook duidelijke verschillen bestaan tussen rechtspositie en arbeidsvoorwaarden van mannelijke en vrouwelijke beroepssporters.

maar het is niet mijn expertise. Die ligt op het terrein van het sociaal recht. Minstens zo interessant vanuit dit rechtsgebied is de vraag *hoe de rechtspositie* van de beroepssporter is geregeld, meer in het bijzonder de beroepssporter die op basis van een arbeidsovereenkomst werkt. Als arbeidsrechtjurist met een voorliefde voor sport besloot ik me hierin te verdiepen. De rechtspositie van een beroepssporter is namelijk op veel punten anders dan die van de gemiddelde werknemer.

1.2 Sport en recht

Sport en recht lijken ogenschijnlijk twee gescheiden werelden die niets met elkaar te maken hebben. Sport is voor veel mensen immers een vrijetijdsbesteding waarbij zij wellicht niet snel zullen denken aan de relatie met het recht. In veel rechtsgebieden is echter te zien dat de gedachte dat sport en recht twee min of meer losstaande entiteiten zijn, onjuist is. Sport is op twee manieren verbonden met het recht. Het gaat daarbij in de eerste plaats om *de uitoefening van de sport* en in de tweede plaats om *de interne reglementering* van de sport.

De uitoefening van de sport heeft in verschillende situaties een verbinding met het recht. In de rechtspraak hebben zich de afgelopen honderd jaar bijvoorbeeld ontwikkelingen voorgedaan waarin een duidelijke invloed van de sport op het recht waarneembaar is. Een voorbeeld hiervan is de jurisprudentie rondom civielrechtelijke aansprakelijkheid bij sportactiviteiten. In de sport worden bijzondere betaamelijkheidsvereisten aangenomen; het deelnemen aan een sportactiviteit wordt namelijk gezien als een situatie waarin bijzondere normen ten aanzien van aansprakelijkheid gelden. Zo stelde de Hoge Raad in zijn zogenoemde *Tennisspel*-arrest: *'(...) dat gedragingen in het kader van het tennis spel, die buiten de spelsituatie onvoorzichtig en daarom onrechtmatig zou zijn geweest, binnen de spelsituatie dit karakter niet behoeven te hebben, omdat de deelnemers gedragingen waartoe het spel uitlokt, waaronder van tijd tot tijd ook misslagen, over en weer van elkaar hebben te verwachten.'*⁵

Of een gedraging in een sportsituatie tot civiele aansprakelijkheid leidt, hangt af van een aantal factoren zoals de ernst van de gedraging of overtreding en het moment waarop de gedraging plaatsvond.⁶ Van strafrechtelijke aansprakelijkheid was

5. Zie HR 19 oktober 1990, ECLI:NL:HR:1990:AD1456, r.o. 3.3, NJ 1992, 621 (*Tennis spel*). Op het gebied van de *civielrechtelijke aansprakelijkheid* is al langere tijd een jurisprudentiële lijn in ontwikkeling. De Hoge Raad heeft in enkele arresten uiteengezet wanneer in een sport- en spelsituatie civielrechtelijke aansprakelijkheid bestaat op grond van art. 6:162 BW. Aangenomen wordt dat er in sport- en spelsituaties een verhoogde aansprakelijkheidsdrempel geldt. In een aantal arresten heeft de Hoge Raad deze jurisprudentiële lijn bevestigd: HR 25 november 1977, NJ 1978, 331 (*Takkenspel*), HR 28 juni 1991, NJ 1992, 622 (*Natrappen*), HR 11 november 1994, NJ 1996, 376 (*Judoworp*), HR 28 maart 2003, NJ 2003, 718 (*Witmarsumer Merke*), HR 28 maart 2003, NJ 2003, 719 (*Schaatsongeval*), HR 20 februari 2004, NJ 2004, 238 (*Midgetgolf*-arrest). Zie ook Schoordijk 1991a, p. 703-706 en Schoordijk 1991b, p. 723-726.

6. Dat deze aansprakelijkheid steeds verder reikt, blijkt uit de opkomende discussie over de aansprakelijkheid van clubartsen. Pinedo & Van der Pol, NRC 15 januari 2020.